

EXPERIENCING THE PAST: THE APPLICABLE VIEWS OF HISTORY TEACHERS TOWARDS HISTORICAL REENACTMENT IN HISTORY LESSON¹

Neval AKÇA BERK

Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, nevalakca@gmail.com

Received: 29.04.2017

Accepted: 30.07.2017

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the views of history teachers towards historical reenactment applied as a method. In this research designed according to the general scanning model, the data have obtained from questionnaire applied to determine the thoughts of the 100 history teachers who participated in the introduction meeting of the project titled.. "TALOK-O Project: The Use and Effectiveness of Historical Reenactment in Order to Reveal the Perception of History of Secondary School". The findings obtained are presented as percentage and frequency. In this study, it has been determined that history teachers expressed their dramatization methods which they apply in classes or visits to historical places as experiences of historical reenactment. Examining the relevant literature, it is possible to state that these practices which history teachers had, are not actually the historical reenactment and they have no experience about this. The history teachers have pointed out that the historical reenactment is seen as an effective and feasible method for history lessons, but they have limitations such as inadequacy (in terms of school, class, economy, tools, equipment), limitation of teaching hours, and the necessity of teaching program. The history teachers have stated that according to them the periods of Ottoman, National Struggle, Ancient and Central Asian Turkish History; the subjects about military, socio-cultural life and local history; the events such as the War of Independence and the Conquest of Istanbul are suitable for historical reenactment at a high level. The history teachers have not seen the political issues applicable as other issues at the same level for historical reenactment. Thinking the many history teachers as the teachers who have 16 years or more of experience, saying that history teachers can provide an effective learning environment for historical reenactment and seeing that historical reenactment is feasible; it is meaningful that they have avoid to apply such studies due to their limitations and express that they do not know how to apply it.

Keywords: Historical Reenactment, History Course, History Teacher.

GEÇMİŞİ DENEYİMLEMELİK: TARİH DERSİNDE UYGULANABİLECEK TARİHSEL CANLANDIRMAYA İLİŞKİN TARİH ÖĞRETMENLERİ GÖRÜŞLERİ

ÖZ

Bu çalışmanın amacı bir yöntem olarak uygulanan tarihsel canlandırmaya ilişkin tarih öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymaktır. Genel tarama modeline göre desenlenen bu araştırmada veriler "PROJE TALOK-O: Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Algısını Ortaya Koymak Amacıyla Tarihsel Canlandırmanın Kullanılması ve Etkililiği"² başlıklı TÜBİTAK projesinin tanıtım

¹ Bu çalışma 6-8 Nisan 2017'de International Congress Of Eurasian Social Sciences'ta Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

² Araştırmanın verileri, TÜBİTAK tarafından desteklenen 114K840 numaralı söz konusu projenin yaygınlaştırma toplantısında elde edilmiş olup, bu desteklerinden dolayı TÜBİTAK SOBAG Grup Başkanlığı'na teşekkür ederim.

toplantısına katılan 100 tarih öğretmeninin tarihsel canlandırmanın tarih dersinde uygulanmasına yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla uygulanan anketten elde edilmiştir. Elde edilen bulgular yüzde ve frekans olarak ortaya konulmuştur. Bu çalışma özelinde tarih öğretmenlerinin sınıf içinde uyguladıkları dramatisasyon yöntemlerini ya da tarihi mekânları ziyaretlerini tarihsel canlandırma deneyimi olarak ifade ettikleri tespit edilmiştir. Tarih öğretmenlerinin yaptıkları bu uygulamaların ilgili literatüre bakıldığında aslında tarihsel canlandırma olmadığı ve dolayısıyla bu konuda deneyim yaşamadıklarını ifade etmek mümkündür. Tarih öğretmenleri tarihsel canlandırmayı tarih dersinde etkili ve uygulanabilir bir yöntem olarak gördüklerini fakat imkân yetersizliği (okul, sınıf, ekonomi, araç-gereç bakımından) ders saati sınırlılığı, öğretim programının yetiştirilmek zorunda olunması gibi sınırlılıklarının olduğunu belirtmişlerdir. Tarih öğretmenleri Osmanlı, Milli Mücadele, İlkçağ ve Orta Asya Türk Tarihi dönemini; askeri, sosyokültürel hayata ve yerel tarihe ilişkin konuları; Kurtuluş Savaşı ve İstanbul'un Fethi gibi olayları yüksek oranda tarihsel canlandırma için uygun bulduklarını ifade etmişlerdir. Tarih öğretmenleri siyasi konuları tarihsel canlandırma için diğer konularla aynı düzeyde uygulanabilir bulmamaktadırlar. Tarih öğretmenlerin büyük bir kısmının 16 yıl ve üstü deneyim yaşayan öğretmenler olduğu düşünüldüğünde, tarihsel canlandırma için tarih öğretmenlerinin çoğunun etkili bir öğrenme ortamı sağlayabileceğini söylemesi ve tarihsel canlandırmayı uygulanabilir görmesi; bu tür çalışmaları sınırlılıkları nedeniyle uygulamaktan çekindiklerini ve nasıl uygulayacaklarını bilmediklerini ifade etmeleri manidardır.

Anahtar Kelimeler: Tarihsel canlandırma, tarih dersi, tarih öğretmenleri.

EXTENDED SUMMARY**Introduction**

Although in studies conducted in Turkey history lesson has been found important by the secondary school students, it has been revealed that the students' perception of history is negative. As the traditional teaching methods are one of the frequently preferred fields, history lesson can be considered as a field requiring more innovation and change. In simple terms, history education aims to educate generations who can understand the past, interpret the present, and identify the future. The point to be reached with an effective and qualified history education is to reach historical knowledge at the contextual level where the knowledge, the skills and the values of students are blended. For this, the perception of history and historical empathy which students have, is important. On the other hand in today's world the existence of active learning environments and the necessity of educating the students who think, brings forward "*independent thinking ability, deepening curiosity, and encouraging research spirit*" in history teaching. In this context the skills such as analysis, interpretation, critical thinking and inquiry are included not only in the good history students but also in the skills that must be achieved for all students at a minimum level. In the renewed history lesson curriculum, parallel to this situation educating the equipped human power which produces and uses the information is one of the basic aims. The aim of this study is to reveal the opinions of history teacher about historical enactment which is applied as a method. In this research designed according to the general screening model, the data has obtained from questionnaire applied to determine the thoughts of the 100 history teachers participating in the introduction meeting of the TUBITAK project titled "PROJECT TALOK-O: The Use and Effectiveness of Historical Enactment in Order to Determine the Perception of History of Secondary School Students". The historical enactment application within the scope of the project is unique in terms of proposing solutions for the problem of negative history perception which is emerged as the main problem in history education and suggesting a systematic and comprehensive application method for such historical enactment applications within the scope of history lesson. Therefore the aim of the research is to determine the assessments, the views of history teachers on historical enactment. In line with this general objective, have the history teachers in the working group implemented any historical animation practice / experience before? What kind of a historical enactment practice / experience is this practice / experience ?; What the effect of applications of historical enactment to learning the history teachers think? It has been tried to be answered such questions like; Do they think that the historical enactment is applicable to history lessons? What do history teachers think about the limitations and usefulness of historical enactment practices? Which era / period / topic / events do history teachers find suitable for historical enactment?

Method

In this research designed in general screening model, a screening of all or part of the universe has been carried out in order to arrive at a general judgment about the universe in an environment composed of a large number of elements. Using the sectional approach, it has been attempted to determine evaluations of history teachers

towards historical enactment which can be applied in the scope of history lesson by observations made on separate groups and at different times. The results from this observation and evaluation have been interpreted as if they were taken from the same group and assumed as reflect the continuity of the development. The research group of the study is formed from the history teachers who participated in the project presentation meeting held on 9 December 2016 in the Akif Kamsu Meeting Hall in Cukurova University in order to disseminate the project, introduce it to history teachers. The questionnaire form in which should be stated information such as gender and occupational seniority as well as experienced or inexperienced the historical enactment; they found historical enactment to be viable; whether historical enactment contributes to effective learning; which subjects and periods in history lesson are suitable for historical enactment; included open-ended questions, has been used as data collection tool to the history teachers who participated in the introduction of the project and historical enactment. Content analysis has been performed on the data obtained from the questionnaire form. The main purpose of the content analysis is to convert non-verbal documents into quantitative data.

Findings (Results)

Totally 100 history teachers, 44 female and 56 male, participated in the introduction of the project. 64 history teachers participating in the introductory meeting are working as history teachers more than 16 years. It has been found that history teachers have expressed their dramatization methods or visits to historical places as a historical enactment experience. It is possible to state that these practices, which history teachers have done, are not actually historical enactment when it is examined in the relevant literature, and thus they have not experienced this issue. Most of the history teachers who attended the meeting said that historical enactment practices provide an effective learning environment and that historical enactment is feasible in history lessons. While history teachers view the practice of historical enactment, the lack of possibility, inadequacy of time, and the necessity of reaching the curriculum as the limitations highly, they have stated that these practices are seen as beneficial in providing permanent learning in the students, increasing the curiosity and interest of the learners and improving their empathy skills. In the introductory meeting held for the dissemination of the project, the history teachers stated that the periods such as the Ottoman (40), National Struggle (36), Ancient (22) and Central Asian Turkish History; the issues such as the Military (24), sociocultural (20), and local history (12); the events such as the War of Independence (20) and the Conquest of Istanbul (18) are highly suitable for historical enactment. The most remarkable point in this sense is that history teachers do not find the political issues applicable to historical enactment at the same level as other issues.

Conclusion and Discussion

Totally 100 history teachers, 44 female and 56 male, participated in the introduction of the project. 64 history teachers participating in the introductory meeting are working as history teachers more than 16 years. It has been found that history teachers have expressed their dramatization methods or visits to historical places as a historical enactment experience. It is possible to state that these practices, which history teachers have done,

are not actually historical enactment when it is examined in the relevant literature, and thus they have not experienced this issue. Most of the history teachers who attended the meeting said that historical enactment practices provide an effective learning environment and that historical enactment is feasible in history lessons. While history teachers view the practice of historical enactment, the lack of possibility, inadequacy of time, and the necessity of reaching the curriculum as the limitations highly, they have stated that these practices are seen as beneficial in providing permanent learning in the students, increasing the curiosity and interest of the learners and improving their empathy skills.

GİRİŞ

Tarihi merakla sahip olan herhangi bir birey, geçmişi zihninde canlandırdığında “...acaba.....nasıldı?.....acaba.....ne yaptılar?.....acaba.....hangi koşullar altında gerçekleşti?...” gibi sorularla zihnini meşgul ederken bireyin bu ve buna benzer bilgilere yalnızca okuyarak ya da dinleyerek ulaşması beklentisini karşılamayabilir. Çünkü bireyin okuyarak ya da dinleyerek ulaştığı bilgi iki boyutlu ve bağlamsal tarihi bilgiden uzak olacaktır. Bahsedilen bu bilgiye ulaşmak, tarihi merakla sahip olan bireyler için söz konusudur. Peki, lise öğrencilerinin aynı tarihi merakla sahip olduğu söylenebilir mi?

Türkiye’de yapılan çalışmalarda ortaöğretim öğrencileri tarafından tarih dersi önemli bulunmasına rağmen öğrencilerin tarih algısının olumsuz olduğu ortaya konulmuştur. Genç (1984: 54) okuyarak ve anlatılarak gerçekleştirilen tarih öğretiminin yarattığı sorunu; *ilkokuldan üniversiteye bütün tarih ders programlarının milli kültür konuları ile birlikte ele alınmadan yalnızca olay, savaş, rakam ve isim ile doldurularak öğrencilere tarihi sevdirmek yerine, ondan uzaklaştırmak* olarak ele almıştır. Bu tespiti paralel olarak tarih dersi hazımsız, ezbere dayalı, kronolojik bilgilerle yüklü bir ders olarak ifade edilmektedir (Tekeli, 1998: 193). Tarih dersinde kullanılan anlatım yöntemi ile kısa süre içinde öğrencilere fazlaca bilgi yüklenmesi ve bu bilgilerin günlük hayatta hiçbir işe yaramadığını düşünen öğrencilerin sıkılması dersin öğretimi açısından bir tehlike olarak görülmekte; bu durumun ise öğrencilerin yaratıcılığına ve sorun çözmeye dönük öğrenmelerine engel olacağı öne sürülmektedir (Paykoç, 1991). Bu ifadeleri doğrulayan araştırma sonuçlarında, ilkokuldan üniversiteye doğru gidildikçe öğrencilerin tarih derslerine yönelik tutumlarının giderek olumsuzlaştığı, öğrencilerin en çok tarih dersinde başarısız oldukları görülmektedir (Safran, 1993; Açıkgöz, 1995).

Tarih öğretiminde akademik başarı ortalaması dikkate alındığında ülkemizde son bir yıl içinde yapılan LYS sınavlarının sonuçlarında yadsınamayacak bir başarı elde edildiği söylenebilir. Şöyle ki, 2016 LYS sınavının ortalamalarına bakıldığında matematik (50 soru) ortalaması 9, 85; geometri (30 soru) ortalaması 4,22; kimya ortalaması (30 soru) 9, 53; tarih (44 soru) ortalaması 14, 87 olarak görülmektedir. Tarih dersinden beklentimiz akademik bir başarı ise, bunu diğer derslere göre tarih derslerinde uyguladığımız geleneksel yöntemlerle başardığımız söylenebilir. Ama programda yer alan tarihsel düşünme becerilerine bakılacak olursa tarih dersinden beklenen yalnızca akademik başarı değil üst düzey düşünme becerileri ve değerlerin de kazandırılması gereken bir ders olduğudur.

Tarih dersi geleneksel öğretim yöntemlerinin sıkça tercih edildiği alanlardan birisi olması nedeniyle daha çok yeniliğe ve değişime gerek duyulan bir alan olarak düşünülebilir. Basit ifadeyle tarih eğitimi; geçmiş anlayıp, bugünü yorumlayabilen ve geleceği belirleme yetisine sahip nesiller yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle nüfus içindeki genç oranının yüksek olduğu bir ülkede yaşadığımız gerçeği ve bu gençliğin toplumumuzun geleceğine yönelik belirleyici etkileri göz önüne alındığında etkili ve nitelikli bir tarih eğitiminin önemi ortaya çıkacaktır (Karabağ, 2003). Benzer şekilde Türkiye’de ve dünyada sosyo-kültürel, politik ve eğitim bilimsel açıdan kritik önemler atfedilen tarih dersinin güncel bilgiler, deneyimler, karşı çıkışlar ve sorunlarla da yakından

ilişkisinin var olması göz önüne alındığında, öğrencilerde oluşan tarih algısına ve bu dersin eğitim-öğretime katkısı yadsınamayacaktır (Leeuw-Roord, 2010).

Etkili ve nitelikli bir tarih eğitimi ile varılmak istenen nokta öğrencinin bilgi, beceri ve değerlerle harmanlanmış bağlamsal düzeyde tarihi bilgiye ulaşmasıdır. Bunun için öğrencilerin sahip olduğu tarih algısı önemlidir. Geçmiş ile günümüz arasında olan veya geçmiş ile gelecek arasında olabilecek olan argümanlara ait bilgilerin alınması, yorumlanması, seçilmesi ve düzenlenmesi tarih algısı olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu tarih algısının oluşabilmesi için öğrencilerin ilk karşılaştıkları yer tarih dersleri olmaktadır. Bağlamsal düzeyde tarihi bilgiye ulaşmanın diğer bir önemli noktası tarihi empatidir. Tarihi empati ise; öğrencilerin hayal gücünü kullanarak, geçmişte belli bir zaman ve mekânda yaşayan insanın yaşamını şekillendiren materyal ve düşünce dünyasına girerek, onun duygu, düşünce ve eylemlerini kavrama becerisi olarak tanımlanmaktadır (Dinç, 2009).

Tarihi empatiyi anlayan ve uygulayabilen öğrenciler tarih dersinde başarılı olmakla kalmayıp, başarılarını yaşadıkları dünyaya, sosyal ilişkilerine de taşıyabilmekte, en azından kendi davranışlarının başkalarını ve olayları etkileyebilme potansiyelinin bilinci ile hareket etmektedirler. Dolayısıyla tarih dersinde edinilen bilgi ve becerilerin, öğrencinin okul dışı yaşamına katkısı olan bilgiler olduğu, yani *"tarihin hayatın öğretmeni"* olduğu tezi doğrulanmış olacaktır (Florescano, 2001 :64). Tarih dersi öğrencinin dünya görüşünü etkiler; çünkü geçmiş, bugün ve gelecekle ilgili bir çerçeve çizen tek derstir.

Diğer taraftan günümüz dünyasında aktif öğrenme ortamlarının olması ve düşünen öğrenciler yetiştirmenin gerekliliği, tarih öğretiminde *"bağımsız düşünebilme becerisi, merakı derinleştirme ve araştırma ruhunun teşvik edilmesi"*ni gündeme getirmektedir. Bu bağlamda analiz, yorumlama, eleştirel düşünme ve sorgulama gibi beceriler yalnızca iyi tarih öğrencileri için değil, asgari düzeyde tüm öğrenciler için kazandırılması gereken beceriler içinde yer almaktadır. Yenilenen tarih dersi öğretim programında bu duruma paralel olarak bilgiyi üreten ve kullanan donanımlı insan gücünün yetiştirilmesi temel amaçlar arasında yer almaktadır.

Bu amaçları gerçekleştirmek üzere tasarlanan proje³ kapsamında ortaöğretim onuncu sınıf öğrencileri ile bir tarihsel canlandırma uygulaması gerçekleştirilmiştir. Tarihsel canlandırma; belirlenen bir tarihi döneme ait siyasi ya da sosyo-kültürel önemi olan herhangi bir olayı o döneme ait kostüm, müzik, yemek, el ürünleri gibi unsurlarla, dönemin atmosferinin oluşturulduğu tarihî mekânları kullanarak ve o dönemde yer alan kişilerin yerine geçerek anı yeniden yaşamak olarak tanımlanmaktadır (Akça Berk, 2012). Tarihsel canlandırma; tarihi bir yerin bağlamını, süreçlerini, insanların yaşamını ve bugünün dünyasıyla kültürel farklılıklarını karşılaştırmada etkilidir. Bağlam ve süreç, yer-zamanla ilgili ilişkilerle bağlantılıdır. Tarihsel canlandırma sürecinde görme, ses, koku, dokunuş ve tat alma gibi olanakların bütünsel tarih deneyimine katkıda bulunduğu göz önüne alındığında duyuşsal bilgilerin entelektüel çaba için tamamlayıcı olduğu düşünülebilir. Dünyada ve Türkiye'de tarihsel canlandırma uygulamalarına profesyonel oyuncularla, hobi olarak meslek gruplarıyla rastlanmakta olup tarih

³ Söz konusu proje "PROJE TALOK-O: Ortaöğretim Öğrencilerinin Tarih Algısını Ortaya Koymak Amacıyla Tarihsel Canlandırmanın Kullanılması ve Etkililiği" başlıklı 114K840 numaralı bir TÜBİTAK projesidir.

dersinde bir yöntem olarak kullanılmamaktadır. Proje kapsamında gerçekleştirilen tarihsel canlandırma uygulaması, tarih eğitiminde temel sorun olarak ortaya çıkan, öğrencilerin olumsuz tarih algısı sorununa çözüm önermesi ve tarih dersi kapsamında bu tür tarihsel canlandırma uygulamalarına sistemli ve kapsamlı bir uygulama yöntemi önermesi bakımından özgünlük taşımaktadır.

Söz konusu bu çalışmanın çıkış noktasını proje kapsamında uygulanan tarihsel canlandırma uygulamasına ilişkin tarih öğretmenlerinin değerlendirmeleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla araştırmanın amacı; tarih öğretmenlerinin tarihsel canlandırmaya ilişkin görüşlerini, değerlendirmelerini belirlemektir. Söz konusu bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır;

1. Çalışma grubunda yer alan tarih öğretmenleri daha önce herhangi bir tarihsel canlandırma uygulaması/deneyimi gerçekleştirmiş midir? Bu uygulama/deneyim ne türden bir tarihsel canlandırma uygulama/deneyimidir?
2. Tarih öğretmenleri, tarihsel canlandırma uygulamalarının öğrenmeye nasıl bir etkisinin olduğunu/olacağını düşünmektedirler? Tarihsel canlandırmayı tarih dersinde uygulanabilir bulmaktalar mıdır?
3. Tarih öğretmenleri tarihsel canlandırma uygulamalarının sınırlılığı ve yararlılığına ilişkin neler düşünmektedirler?
4. Tarih öğretmenleri, tarihsel canlandırmaya hangi çağ/ dönem/konu/olaylar için uygun bulmaktadır?

YÖNTEM

Genel tarama modelinde tasarlanan bu çalışmada; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde tarama gerçekleştirilmiştir. Söz konusu bu model, izleme ya da kesit alma yaklaşımıyla yapılmaktadır. Bu araştırma özelinde kesit alma yaklaşımı kullanılarak tarih öğretmenlerinin tarih dersi kapsamında uygulanabilecek olan tarihsel canlandırmaya ilişkin değerlendirmeleri, birbirinden ayrı gruplar üzerinde ve bir anda yapılan gözlemlerle belirlenmeye çalışılmıştır. Bu gözlem ve değerlendirmeden alınan sonuçlar, sanki aynı gruptan alınmış gibi yorumlanmış ve gelişmenin sürekliliğini yansıttığı varsayılmıştır (Karasar, 2002).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu projenin yaygınlaştırılması, tarih öğretmenlerine tanıtılması ve uygulamanın örnek oluşturabilmesi, anlatılabilmesi amacıyla 9 Aralık 2016 tarihinde Çukurova Üniversitesi İ. Akif Kansu Toplantı Salonu'nda gerçekleştirilen proje tanıtım toplantısına katılan tarih öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu toplantıda öğretmenlere tarihsel canlandırma uygulamalarına ilişkin değerlendirme ve görüşlerini belirtebilecekleri açık uçlu sorulardan oluşan anket formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Çalışma grubunda yer alan tarih öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımları aşağıda yer alan Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Tanıtım Toplantısına Katılan Tarih Öğretmenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	44	44
Erkek	56	56
Toplam	100	100

Çalışma grubunu 44'ü kadın, 56'sı erkek olmak üzere toplam 100 tarih öğretmeni oluşturmaktadır. Tarih öğretmenlerinin mesleki kıdemleri aşağıda yer alan Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Tanıtım Toplantısına Katılan Tarih Öğretmenlerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımı

Mesleki kıdem	f	%
1-5 yıl	8	8
6-11 yıl	10	10
11-15 yıl	18	18
16 yıl ve üstü	64	64
Toplam	100	100

Çalışma grubunda yer alan 100 öğretmenin 8'i 1-5 yıllık tarih öğretmeni olarak görev yaparken, 64'ü 16 yıldan daha fazla süredir tarih öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Tarih öğretmenlerinin tarihsel canlandırmaya ilişkin değerlendirmelerini yapabilmeleri amacıyla tarihsel canlandırmanın ne olduğu tanıtarak, bu anlamda yapılan çalışmalar, gerçekleştirilen tarihsel canlandırma uygulamaları ayrıntılı bir şekilde tarih öğretmenlerine anlatılmıştır. Ardından projenin ve tarihsel canlandırmanın tanıtım toplantısına katılan tarih öğretmenlerine cinsiyet, mesleki kıdem gibi demografik bilgiler yanında daha önce herhangi bir tarihsel canlandırma deneyimi yaşayıp yaşamadıkları; tarihsel canlandırmayı uygulanabilir bulup bulmadıkları; tarihsel canlandırmanın etkili öğrenmeye katkısının olup olmadığı; tarih dersinde gerçekleştirilen bu tür uygulamaların yararlılık ve sınırlılıklarına ilişkin düşündükleri, tarih dersi içeriğinde yer alan hangi konuların, dönemlerin bu türden tarihsel canlandırma uygulamasına uygun bulduklarını ifade etmelerini gerektiren açık uçlu soruların yer aldığı anket formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Çalışma grubunda yer alan yüz tarih öğretmenin tarihsel canlandırmaya, uygulamalarına ilişkin değerlendirme yapabilecekleri açık uçlu sorulardan oluşan anket formundan elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinin temel amacı, sözel olmayan dokümanı nicel verilere dönüştürmektir. İçerik analizi; metodolojik araç ve teknikler bütünü, kontrollü yorum yapma, nesnel, sistematik ve nicel yollardan betimleme, önceden belirlenmiş ölçütlere göre inceleme, anlam çıkarma, açık talimatlara göre nicelleştirme işlemi, niteli nicele

dönüştüren bir işlem, kavramların ölçülmesi ve belirli bir anlam çıkarılması için kategorilere ayırma olarak tanımlanmaktadır (Tavşancıl-Aslan, 2001: 21-22). Tarih öğretmenlerinin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplara içerik analizi yapılmış ve söz konusu cevapların analizleri materyalin içeriğine bağlı olarak kategorilendirilmiştir. Söz konusu kategorilendirme, proje kapsamında uzman olarak çalışan üç araştırmacı tarafından kodlama formu ve kodlama kılavuzu kullanarak gerçekleştirilmiştir. Kategorilere kodlanan veriler proje yürütücüsü ve proje ekibi tarafından görsel hale getirilerek ilişkilendirilmiş, kategorilere kodlanan tüm görseller üzerindeki kodlamalarda proje ekibi arasındaki güvenilirliğe bakılmıştır. Araştırmacı ve alan uzmanları arasındaki güvenilirliğin belirlenmesinde Miles ve Huberman (1994: 64)'ın;

Görüş Birliği

$$\text{Güvenilirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$$

formülü kullanılmış ve güvenilirlik katsayısı . 82 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın amacı; tarih öğretmenlerinin tarihsel canlandırmaya ilişkin görüşlerini belirlemek, söz konusu konuya yönelik nasıl değerlendirme yaptıklarını ortaya koymaktır. Söz konusu bu genel amaç doğrultusunda elde edilen bulgular dört alt başlık altında ortaya konmaya çalışılmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda belirlenen ilk alt amaç, çalışma grubunda yer alan tarih öğretmenlerinin daha önce herhangi bir tarihsel canlandırma uygulaması/deneyimi gerçekleştirip gerçekleştirmediğine ve bu uygulama/deneyimin ne türden bir tarihsel canlandırma uygulama/deneyimi olduğuna ilişkindir. Uygulanan anket formunda tarih öğretmenlerin daha önce herhangi bir tarihsel canlandırma deneyimi yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin alınan cevapların dönütleri aşağıda yer alan Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Tanıtım Toplantısına Katılan Tarih Öğretmenlerinin Tarihsel Canlandırma Deneyimine İlişkin Dağılımları

Tarihsel Canlandırma Deneyimi	f	%
Var	32	32
Yok	68	68
Toplam	100	100

Tarih öğretmenlerin 32'si tarihsel canlandırma deneyimi yaşadıklarını ifade etmektedir. Tarih öğretmenlerine canlandırma deneyimi yaşamış iseler bununla ilgili açıklama yapmaları istenen formda, açıklama bölümüne tarih öğretmenlerinin sınıf içinde uyguladıkları dramatizasyon yöntemlerini ya da tarihi mekânları ziyaretlerini tarihsel canlandırma deneyimi olarak ifade ettikleri tespit edilmiştir. İlgili literatüre bakıldığında tarih öğretmenlerinin yaptıklarını ifade ettikleri bu uygulamaların tarihsel canlandırma olmadığı ve dolayısıyla bu konuda deneyim yaşamadıklarını ifade etmek mümkündür.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda belirlenen ikinci alt amaç, tarih öğretmenlerinin tarihsel canlandırma uygulamalarının öğrenmeye nasıl bir etkisinin olduğunu/olacağına ilişkin değerlendirmelerine ve tarihsel canlandırmayı tarih dersinde uygulanabilir bulup bulmadıklarına ilişkindir. Uygulanan anket formunda tarih öğretmenlerin tüm ayrıntılarıyla anlatılan tarihsel canlandırma uygulamasını etkili bir öğrenme sağlayıp sağlamadığına ve uygulanabilir bulup bulmadıklarına ilişkin görüşleri aşağıda yer alan Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Tarihsel Canlandırma Uygulamalarının Etkili Öğrenmeye Katkısı ve Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	Evet		Hayır		Kararsızım		Toplam
	f	%	f	%	f	%	
1. Tarihsel Canlandırma Etkili Bir Öğrenme Ortamı Sağlar Mı?	88	88	-	-	12	12	100
2. Tarihsel Canlandırma Uygulanabilir mi?	90	90	10	10	-	-	100

Toplantıya katılan tarih öğretmenlerinden 88’i tarihsel canlandırma uygulamalarının etkili bir öğrenme ortamı sağladığını düşündüğünü ifade ederken, 12 tarih öğretmeni bu konuda kararsız kaldığını ifade etmiştir. Tarih öğretmenlerinin 90’ı tarihsel canlandırmayı tarih dersinde uygulanabilir bulurken, 10 tarih öğretmeni ise uygulanabilir bulmadığını ifade etmiştir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda belirlenen üçüncü alt amaç, tarih öğretmenlerinin tarihsel canlandırma uygulamalarının sınırlılığı ve yararlılığına yönelik değerlendirmelerine ilişkindir. Tarihsel canlandırma etkinliğini uygulanabilir bulan öğretmenler ile uygulanabilir bulmayan öğretmenlerin bu etkinliğin sınırlılığına ve yararlılığına dair ifadeleri aşağıda yer alan Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Tarihsel Canlandırma Uygulamalarının Sınırlılığı ve Yararlılığına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Sınırlılıklar	f	Yararlılıklar	f
1. İmkân Yetersizliği (okul, sınıf, ekonomi, araç-gereç bakımından)	28	1. Öğrencilerin kalıcı öğrenmelerini sağlama	22
2. Zaman Yetersizliği	26	2. Öğrencinin merak ve ilgisini artırması	8
3. Öğretim programının yetiştirilmek zorunda olunması	16	3. Öğrencilerde empati becerisini geliştirmesi	6
4. Kazanımların bu tür uygulamalara uygun olmaması	8	4. Öğrencilerin tarihi mekânı tanınması, öğrencilere tarihi mekâna yönelik farkındalık kazandırması	4
5. Sınıf ortamı	4		

Tablo 5’de görüldüğü üzere tarih öğretmenleri, tarihsel canlandırma etkinliğini uygulamada imkân yetersizliğini, zaman yetersizliğini, öğretim programının yetiştirilmek zorunda olunmasını yüksek oranda sınırlılık olarak görürken, söz konusu uygulamaların öğrencilerde kalıcı öğrenme sağlamasını, öğrencinin merak ve ilgisini artırmasını ve onlarda empati becerisini geliştireceğini yararlılık olarak gördüklerini ifade etmektedirler.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda belirlenen dördüncü alt amaç, tarih öğretilerinin hangi çağ/dönem/konu/olayı tarihsel canlandırma için uygun bulduğuna ilişkindir. Tarihsel canlandırmayı “hangi tarihi dönem, konu ya da olayı canlandırmak için uygun buluyorsunuz?” sorusuna tarih öğretmenlerinin verdikleri cevap aşağıda yer alan Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Tarih Öğretmenlerinin Tarihsel Canlandırmaya Uygun Buldukları Çağ, Dönem, Konu ve Olayların Dağılımı

	f	%
Dönem-Çağlar	İlkçağ	22
	Ortaçağ	8
	Yeniçağ	2
	Yakınçağ	22
	Orta Asya Türk Tarihi	4
Konular	Osmanlı Dönemi	40
	Milli Mücadele Dönemi	36
	Siyasi Tarih	2
	Sosyokültürel hayat	20
	Askeri Tarih	24
Olaylar	Yerel Tarih	12
	İstanbul’un Fethi	18
	Hicret	1
	Çanakkale Zaferi	6
	Kurtuluş Savaşı	20
	Kavimler Göçü	2

Projenin yaygınlaştırılması için gerçekleştirilen tanıtım toplantısında tarih öğretmenleri Osmanlı (40), Milli Mücadele (36), İlkçağ (22) ve Orta Asya Türk Tarihi (22) dönemini; askeri(24), sosyokültürel(20) hayata ve yerel tarihe(12) ilişkin konuları; Kurtuluş Savaşı (20) ve İstanbul'un Fethi (18) gibi olayları yüksek oranda tarihsel canlandırma için uygun bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu anlamda dikkati çeken en önemli nokta tarih öğretmenlerinin siyasi konuları tarihsel canlandırma için diğer konularla aynı düzeyde uygulanabilir bulmamaktadırlar. Buna yönelik toplantı arasında proje yürütücüsü ile gerçekleştirdikleri sohbet sırasında öğrencilerin siyasi tarih konularından sıkıldıklarını, askeri ya da sosyo kültürel konular kadar dikkat çekmediğini ifade etmişlerdir.

Toplantıya katılan tarih öğretmenlerinin büyük bir kısmının 16 yıl ve üstü deneyim yaşayan öğretmenler olduğu düşünüldüğünde; bu öğretmenlere bu tip bir uygulamanın anlatılması, etkilerinden bahsedilmesi ve sonucunda da tarihsel canlandırma için tarih öğretmenlerinin 88'inin etkili bir öğrenme ortamı sağladığını söylemesi ve 90'ının uygulanabilir görmesi oldukça manidardır. Öğretmenlerin büyük bir kısmının bu tip bir uygulama görmemiş oldukları da göz önüne alındığında, tanıtım toplantısının öğretmen cevaplarından hareketle tarihsel canlandırmanın uygulanması anlamında bir farkındalık sağladığı söylenebilir. Özellikle mesleki deneyimi fazla olan öğretmenlere bu yeni yaklaşımın tanıtılmış olması, proje toplantısının öğretmenlerin mesleki gelişimlerine bir nebze katkı sağladığı düşünülebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Projenin tanıtım toplantısına 44'ü kadın, 56'sı erkek olmak üzere toplam 100 tarih öğretmeni katılmıştır. Tanıtım toplantısına katılan tarih öğretmenlerinin 64'ü 16 yıldan daha fazla süredir tarih öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Tarih öğretmenleri sınıf içinde uyguladıkları dramatizasyon yöntemlerini ya da tarihi mekânları ziyaretlerini tarihsel canlandırma deneyimi olarak ifade ettikleri tespit edilmiştir. Tarih öğretmenlerinin yaptıkları bu uygulamaların ilgili literatüre bakıldığında aslında tarihsel canlandırma olmadığı ve dolayısıyla bu konuda deneyim yaşamadıklarını ifade etmek mümkündür. Toplantıya katılan tarih öğretmenlerinin çoğu tarihsel canlandırma uygulamalarının etkili bir öğrenme ortamı sağladığını ve tarihsel canlandırmayı tarih dersinde uygulanabilir bulduğunu ifade etmiştir. Tarih öğretmenleri tarihsel canlandırma etkinliğini uygulamada imkân yetersizliğini, zaman yetersizliğini, öğretim programının yetiştirilmek zorunda olunmasını yüksek oranda sınırlılık olarak görürken, söz konusu uygulamaların öğrencilerde kalıcı öğrenme sağlamasını, öğrencinin merak ve ilgisini artırmasını ve onlarda empati becerisini geliştireceğini yararlılık olarak gördüklerini ifade etmektedirler.

Projenin yaygınlaştırılması için gerçekleştirilen tanıtım toplantısında tarih öğretmenleri Osmanlı (40), Milli Mücadele (36), İlkçağ (22) ve Orta Asya Türk Tarihi (22) dönemini; askeri(24), sosyokültürel(20) hayata ve yerel tarihe(12) ilişkin konuları; Kurtuluş Savaşı (20) ve İstanbul'un Fethi (18) gibi olayları yüksek oranda tarihsel canlandırma için uygun bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu anlamda dikkati çeken en önemli nokta tarih öğretmenlerinin siyasi konuları tarihsel canlandırma için diğer konularla aynı düzeyde uygulanabilir bulmamaktadırlar. Buna yönelik toplantı arasında proje yürütücüsü ile gerçekleştirdikleri sohbet sırasında

öğrencilerin siyasi tarih konularından sıkıldıklarını, askeri ya da sosyo kültürel konular kadar dikkat çekmediğini ifade etmişlerdir.

Tarihsel canlandırma uygulamalarına yönelik tarih öğretmenlerinin sınırlılık bağlamında vurguladıkları iki önemli nokta olmuştur. Bunlardan ilki öğretim programının ağır ve bu tür uygulamalar için zaman konusunda problemliliği; öğretmen ya da uygulayıcıların dışında müdahale edilemeyen ve sınırlılık oluşturan bir diğer konu ise; kostüm, müzik, tarihi mekânın kullanımı gibi tarihsel gerçekliğe ilişkin ortamın oluşturulmasında yaşanan maddi ve manevi destek sınırlılıkları yer almaktadır. Söz konusu çalışma kapsamında maddi destek TÜBİTAK SOBAG grup başkanlığı tarafından sağlanmıştır. Fakat tarih öğretmenlerinin bu tür uygulamaları gerçekleştirebilmesi için bu sınırlılığı ortadan kaldırmak adına Milli Eğitim Bakanlığı il müdürlükleri aracılığıyla belediyeler, STK'lar, yerel toplum kuruluşları, bölge ya da şehir tiyatroları gibi kurum ve kuruluşlarla gerekli protokol ve işbirliklerini yaparak bu desteklerin sağlanması ve bu sınırlılıkların giderilmesini sağlamalıdır.

Tarih öğretmenlerinin bu tür uygulamaları yapmalarına katkıda bulunması amacıyla; dönemsel, olaysal ya da herhangi bir kategorileştirme ile pedagojik anlamda da değerlendirilerek tarih dersi kapsamında kullanılacak kaynaklar, birinci- ikinci elden kaynaklar, yazılı ve görsel kaynaklar, gazeteler... gibi tarih dersinde kaynak olarak kullanılacak tüm materyallerin dillerinin de sadeleştirilerek yer aldığı dijital bir platform oluşturulmalıdır. Bu platforma gerekli kontrollerden geçirilerek (pedagojik anlamda uygun olması koşuluyla) tarih öğretmenlerinin ve öğrencilerinin de katkıda bulunması sağlanmalıdır. Çünkü bu tür tarihsel canlandırma uygulamalarında öğrencilerde tarih dersi kapsamında bilişsel ve duyuşsal alan yönelik becerilerini, tarihi düşünme becerilerini geliştirebilmek için bir tarihçi gibi çalışmalarını, kaynakları analiz edebilmelerini sağlamak gerekmektedir. Tarihsel canlandırma uygulaması yapmaya karar veren bir tarih öğretmeni öğrencilerini bu kaynaklarla karşılaştırmalıdır. Tarih öğretmenlerinin iş yükü göz önüne alındığında böyle bir dijital platformun oluşturulması hem bu türden uygulamaların yaygınlaştırılmasına olanak sağlayacak hem de tarih öğretmenlerine kolaylık sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K. Ü. (1995). Tarih Dersinde Öğrencileri Güdüleme Stratejileri, Yay. Haz. Salih Özbaran, *Tarih öğretimi ve ders kitapları : 1994 Buca sempozyumu*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Dinç, E. (2009). Etkili tarih öğretimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 5, Ankara.

Genç, R. (1984). Tarih öğretimimiz nasıl olmalıdır? *Tercüman Gazetesi Milli Eğitim Bakanlığı'na Sunulan Tebliğler*, 53-57.

Karabağ, G. (2003). *Öğretilebilir ve bilişsel bir beceri olarak tarihi empati (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Leeuw-Roord, J. (2010). Tarihin kötüye kullanımına karşı tarihin etkin ve yerinde kullanımı. *Bir Araç Olarak Yenilikçi Metodoloji, Eğitim, Çatışma ve Toplumsal Barış: Türkiye'den ve Dünyadan Örnekler*. Tarih Vakfı, İstanbul: Mega Basım.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis : An expanded sourcebook*. (Second Edition). Calif. : SAGE Publications.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık ÖğretimYayınları.
- Safran, M. (1993). Tarih öğretiminin eğitimsel amaçları. *Belleten*. 57(220), 827- 842
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. A. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri [Content analysis and sample practices]. Ankara: Epsilon Yayınları
- Tekeli, İ. (1998). Tarih yazımı üzerine düşünmek, Ankara: Dost Kitapevi.